

**Sprehodi po
knjižnem trgu**

Ana Geršak

Nina Kokelj:
Piši mi, ko ti bo
najlepše.

*Ilustracije: Maja Babič Košir
Maribor: Založba Litera, 2015.*

Na Beli ladji so otroci za vedno otroci.

Proza Nine Kokelj doživlja od prvenca naprej zanimivo evolucijo. Predvsem postaja opazna vse večja razplatenost njenega pravljичnega sveta, ki že nekaj časa ni namenjen samo otrokom, temveč preseva tudi skozi romaneskne in kratkoprozne tekste. Kdo je pravzaprav idealni bralec kratkega *Piši mi, ko ti bo najlepše* (poleg očitnega odgovora, ki vključuje vse potencialne bralce)? Je to pravlјica za odrasle ali roman za otroke? Delo so nekateri označili kot fragmentarni roman. V knjižnici sem ga našla med zbirkami kratke proze. In čeprav so tovrstne klasifikacije pogosto le plod samovšečnega teoretskega predalčkanja, lahko vsaj nekoliko nakažejo zagato s takšnim in podobnimi besedili. *Piši mi, ko ti bo najlepše* je zmuzljivo delo, ki ne more biti reducirano zgolj na tekst. Je korespondenca med besedo in sliko, med avtorico teksta Nino Kokelj in avtorico ilustracij Majo Babič Košir, s katero Nina Kokelj sodeluje vse od *Poletja s klovnom*. *Piši mi, ko ti bo najlepše* je dialog med ilustracijo in besedilom, a ne na način slikanice ali stripa. Besedilo se zaveda svoje prostorske dimenzije in

tako na primer poglavje *Soba brez pohištva* naseli z belo stranjo, simbolom praznega prostora. Kratko, ljubko, poetično, estetsko opremljeno; morda bolj umetniški (če izvzamem neposrečene platnice) kot utilitarni objekt, bolj predmet opazovanja in občudovanja kot branja. Vprašanje objekta se postavlja tudi glede na razmerje med slikovnim in tekstovnim gradivom: če so bile v *Poletju s klovnom* ilustracije še redko posejane, zapisane črno-beli diskretnosti, zavzemajo zdaj s svojimi barvitimi rešitvami med batikom in kolažem veliko bolj prominenten del knjige. Učinek je bolj izkušnja in manj tekst – ne, bolj občutje. Kajti zdi se, da je proza Nine Kokelj prišla do točke, ko lahko posreduje le še podobe, skozi katere kanalizira točno določena občutja: melanholična, zasanjana, zazibana v idealno reprezentacijo otroštva, ki ni brez temnih lis. Z vsakim novim delom iz tekstov počasi, a vztrajno izginjajo subjekt, zgodba in pripovedovalec kot možna identifikacijska točka. *Piši mi, ko ti bo najlepše* pripoveduje – in tega ne znam drugače opisati – zasanjani pravljичni glas otroških pripovedk, le da je opisani svet naseljen s samskimi domovi, osamljenostjo, praznoto in, morda, norostjo, ki jo po svoje evocira vztrajni refren o Zlati Punčki.

Podoba Zlate Punčke bdi nad zgodbeno strukturo. Njen citat je zapisan pod vsemi poglavji, razen šestih, ki eksplicitno ali implicitno govorijo o smrti, umiranju, in enega, v katerem je opisano njeno rojstvo. Simbolika Zlate Punčke je emblematična. Rodi se »v delavskem predmestju«, kjer »je nekdo umrl in je bila reka umazana od nafte in vino kislo in v kozarcih bradavičastih nedeljskih igralcev biljarda v kartonastih poceni srajcah, tam so si ljudje prehlad zdravili z žganjem in ženske so si kar same barvale lase, mož in žena sta spala na kavču v kuhinji, med koruzo, gnilimi rožami in perjem oskubljenih rac«. Je nekaj lepega in svetlega v kraju, iz katerega sta lepota in svetloba že zdavnaj izginili. V poglavju *Cvetlični vrt* se protagonist Kralj končno sreča z njo, izmenično ponavljanje stavkov »Zlata Punčka se mu je smehljala« in »umrl bi za Zlato Punčko« pa dajejo slutiti izid srečanja: »In s polnim naročjem cvetic je stopil naprej, tja, kjer se je končalo in so na plan kukali nabrekli popki mnogih rojstev. Potem je bila samo še ljubezen.« Slutnjo smrti utrjuje še indic s strani Kraljevega prijatelja Slikarja, ki protagonistu obljubi: »Če bom prvi odšel jaz, te bom počakal z beneško gondolo, okrašeno s turkizi in grlicami. Če boš prvi odšel ti, me počakaj z osličkom.« V čisto zadnjem poglavju, naslovljenem *Ljubezen*, nato beremo: »V daljavi, na zlizanem slamnatem travniku se mu je smehljaj Prijatelj Slikar. Na uzdi osliček, na njem deklica s pisano rutico.« Slikar privzema tudi vlogo modreca, ko Kralja, tedaj še dečka, opozori, da bo nastopila »zimsko noč z belimi cveticami, v žarenju katere bo še

poslednjič stopil k oknu in sanjal kolo, medenjake, morja, zvezde«, kot opozorilo na neizbežnost staranja.

Piši mi, ko ti bo najlepše ima mnoge vhode, tudi mnoge sledi, od katerih marsikatera ne pripelje daleč. V grobem je mogoče izluščiti pripoved o nesrečno zaljubljenem Kralju, o njegovem otroštvu, odraščanju in, končno, smrti, ki se morda konča kot novo rojstvo v objemu Zlate Punčke ali vsaj kot vnovično srečanje z vsemi, ki jih je v svojem življenju ljubil, v onstranstvu. A ker je zgodbena struktura tako izredno porozna, brez konkretnejših opornih točk, je potek dogodkov v celoti prepuščen interpretaciji bralca, pogosto v preveliki meri.

Pisava Nine Kokelj ima v sebi nekaj baročnega – in to ne le po slogu. V sebi ima nekaj tistega *ars moriendi*, ko se sredi preobilja barv in oblik zabliska mrtvaška glava. Simboli v tekstu so ambivalentni, v sebi nosijo tako dobro kot zlo, vendar niso zaradi tega nič bolj plastični. Nekatere je mogoče hitro prepoznati kot arhetipe, recimo Slikarja, ki s pomočjo svoje umetnosti sprevidi pravo naravo človeka in je edini sposoben prepoznati skrito lepoto Nabrekle Ukrajinke. Slednja predstavlja arhetip »čiste prostitutke«, ženske, ki se daje s telesom, »obraza nikdar«, ker je v njem zapisano njeno pravo sebstvo. Takšnih in drugačnih fellinijevskih figur v tekstu kar mrgoli, vendar nosijo v sebi več žalosti kot smeha. Norica Ana, brezdomka, in Bisera, »popotna starka z ovčjo kožo na hrbtu«, sta še dve nedolžni, preprosti, »čisti« kreature, ki ju svet ne sprejema, ker ju ne razume. Ob njiju stojijo še postarana lepotica Molly, lastnica hotela; belolasi dvojčici; stanovalci samskega doma; »svobodni ljudje«, člani karnevala; in veliko otrok, med katerimi prednjači skrivnostna »deklica s pisano rutico«. Ter seveda Ramona, Kraljeva nesrečna ljubezen. V *Piši mi, ko ti bo najlepše* ni antagonistov – je le množica nerazumljenih, osamljenih posameznikov v svetu, ki je izgubil občutek za lepo, dobro in pravično. V tem smislu je tekst res melanholična pravljica za odrasle.

Tako je s tihim korakom čez Cvetlični vrt prišla milost. Bila je večja od žalosti in sreče.

Po zaključku ostane zagata. V *Piši mi, ko ti bo najlepše* je zaradi svoje eluzivne narave (izkušnja, občutje) težko vstopiti z orodji za racionalno zasnovane strukture. Literarni svet Nine Kokelj je naseljen z neverjetno domišljijo in lepoto, a tudi hermetičnostjo. Je popotovanje brez začrtane poti, kar v tem konkretnem analitično naravnem žanru literarne kritike sproža nekaj frustracij: želim si, da bi me lepa pokrajina včasih tudi kam

pripeljala in da bi bile podobe vsaj v določeni meri tudi nosilke pomena, ne le estetike. Pa da bi bile vezi med zgodbenimi drobci očitnejše. Po drugi strani pa je v poplavi raznoraznih avtofiktivnih, eksofiktivnih in ostalih samovšečno nastrojenih narativ tekst Nine Kokelj svojevrstna zmaga domišljije nad faktično banalnostjo.